

ren a Barcelona *passa de quatre mileras* a la Cançó dels Segadors (MilàF, *Romlo.*, 81.22 a la versió vigatana, B, *passa de setze mil* qu'eran, C, *passat de quatre mil* eran, F); mall. *passat de 'més de'* (BDLC xiv, 331). El postverbal femení *passa* s'ha aplicat també a fets que passen comunament: *passa* per al període de la pesca de la truita, té bastant d'extensió en tots els riuers pirinencs, si bé no en tinc nota a mà sinó de l'Alt Aragó (Torla, 1966).

En teoria, doncs, res no s'oposaria a mirar com a provinent d'aquest derivat postverbal *una passa* 'una epidèmia (més aviat no molt greu)' car al capdavant és ben usual *passar el tifus, el nen encara no ha passat el sarampió*: ja en OPou: «MALALTIES: mal de cor --- hasco o hoy ---; *passa* còlica: morbus colicus; ponts: tenemus» (*ThPu.*, 237). Com va dir Moll (AORBB III, 38), però, això sembla ser un prolongament del b. ll. *passio*, en nominatiu, com a cultisme, com sigui que amb el mateix valor també es troba *la pàssia i un passi*: de manera que no hi degué haver més que superposició, i interpretació popular de *passio*, sentit pel poble com a idèntic amb el postverbal *passa*. Irònicament, 'pràctica contagiosa': «L'HEROE: D'avui endavant, he resultat de dur una vida conforme. Vui treballar. CLAPAT: Això és una *passa!* L'HEROE: *Passa* de què? CL.: De virtut: jo també --- m'entrego al treballar», Russinyol (*L'Heroe*, 169).

Repetit s'usa com a nom d'un joc («praestigiæ» 'jocs de mans', DTo. 1647), = fr. *jeu de passe-passe*: «Les demés / may no parixen, / ans se'n desixen / polidament: / sabidament / la let s'exuguen; / bé lo joc juguen / de *passa-passa*: / de carabaça / ne fan cistella, / del cel, paella, / e del hom, moça», JRoig (*Spill*, 5499).

Passable; millor: *passador*. *Passada* [1575, OPou]: ja l'hem vist a propòsit de *passejar*, amb el sentit de caminadeta que es fa anant amunt i avall (*ThPu.*, 297); també *donar passada*: «donar temps per a pagar ---; *donar passada*: diem ex die ducere, procrastinari, muginari» (*ThPu.*, 116). *Una mala passada* (i menys una bona *passada*) ve a ser sinònim de 'acció', i ja ho trobem en oc. ant. del S. XIII: «Et Archim-bautz y serà tragz / --- / car ges no cug q' uimais remaina / que no-il fassa una *passada* / Flamenca, pos s'en es vanada», *Flamenca*, v. 5753; no és que no pugui haver-hi relació amb l'it. *passata* terme d'esgrima, com admeten Paul Meyer i Lavaud-Nelly, però el context i la geografia ens acosten més a l'ús català (el pas al sentit italià deu ser més secundari).

En cat., sobretot, en la locució, ja molt antiga, i més i més estereotipada, a *totes passades* 'en tot cas, incondicionalment': «se meravellava molt com l'armada de Sissília no era venduda en Catalunya: per què 'ls deya e-'ls manava que --- vingué a *totes passades*», Desclot (§ 159, *NCL*, v, 71.9); «dementre que Evast e Aloma se contenien, e la un volia fer romanir l'altre, Evast volc a *totes passades* que Aloma romangués ab lo çabater»; «fo gran contrast entre lo senyor e son poble, sobre una franquesa, la qual volien aver a *totes passades*», «lo Leho --- volc a *totes passades* trametre joyes

e missatgers al rey dels hòmens», Lull (*Blanq.* I, 103.16; *Merav.*, *NCL*, IV, 79; II, 120; i també *Blanq.* I, 271.26, i II, 74.2). Tot i que el DFa. només registra a *totes passades* «sigui com sigui», el DAg., definint «de todas maneras, en absolut» en dóna un ex. balear, i el registra en totes dues variants, *de to. pass.* i *a to. pass.*; de fet, però, el que més se sent avui a Barcelona és *de totes passades* (com s'ho anotava EdFontserè, c. 1925 en el seu *DOrt.*), i jo mateix vaig usar *voler una cosa de totes passades* 'desitjar-la amb vehemència' en la traducció de *La Sogra* de Terenci, v. 280 (1954).

Passada té gran extensió com a terme topogràfic: cap al Maestr. *una passada* és una mena de pas de bestiar (*la pasà del kagaféro* a les Useres, 1961). En els nostres Pirineus centrals bàsicament fou, simplement, 'pas possible per muntanyes penyaloses': «hi ha *passada* d'Eixeia a Vaticielles» Benasc, 1965; «per aquella part no hi ha *passada*»; i així ho he sentit per tot, pel muntanyam d'Aran-Pall-Ribag. També més concretament ho he sentit aplicar a petits i elevats ports, amb nom conegut, *Passada de l'Alba*, P. *dera Margalida* V. d'Aran, *Passada de la Cometa* a Boí.

Sovint petites pistes, més o menys paral·leles, que segueixen, aproximadament, pastors i escamots: «per aquella part davall dels cinglos hi ha *unes passades* ---», corriols generalment més o menys planers en l'aglevat que van d'una zona a l'altra d'una ribera per un mateix vessant, sense acostar-se al fons; a la Vall de Sant Nicolau, sobretot les que d'E. a O. van a mig aire del vessant Nord, des de Sarradé fins dalt de la Farga; la *Passada del Pardinal* travessa la valleta del Pardinal per alt d'Aigües-Tortes; al cim del Pic de Comamarja s'accedeix per l'espècie de grauet conegut per *La Passada de Damunt* (1969). Coses semblants tinc anotades de la Vall d'Àneu (les *Passades del Mig* a Son), de Cabdella, i ja en domini aragonès, a les Valls de Gistau i d'Echo (1965-6). De tota manera no és sols pirinenc, car també a les muntanyes de Cubells, bastant Segre avall, p. ex., hi ha la *pasada* del Galano (1964).

Ja és bearnès antic, per dir el punt on es travessa una comella: «remadén la diite sorde a la part de Laruntz, entro la *passade* de la sorde, qui es de suus lo boscq; e *passade* la diite sorde ---» any 1440 (*Cart. d'Ossau*, 230). De l'ús mallorquí de *passada* tenim ex. en una rondalla de l'Arx. Ll. Salvador (p. 206). *Passat*; *passatisme*.

Passadis (2.ª meitat S. XVI): «no és pont sinó un desembarcador y *passadis*», *Ardits* v, 43; «dita iglésia és una perla --- uniformitat de tribunes sobre cada arc de capella, ab los dos *passadissos* a una banda y altra de cruzero, a modo de balustrades», B. de Maldà (*Excurs.*, p. 22); «só 'l torb que llurs selves remou d'un cop d'ala, / só 'l llamp que a les aygues obrí *passadis*, / qui ofega les Hidres, qui 'ls buytres aixala: / per eixos só Alcides, / per tu, dèbil eura, só un flor vincladís», *Ail.* VI, 39b.

Passador 'sageta molt penetrant' [c. 1330]: «Ordoné que tothom fos guarnit de cuirasses, que jo sa-